

Lördagen den 2 Mars 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades fyra protokolls-utdrag för den 28 sistlidne Februari och protokollet för den 29 sistlidne Januari e. m.

Upplästes ett af Friherre von Otter ingifvet memorial af följande lydelse:

Vördsammast anhåller jag om permission från riksdagen för tiden från den 4 till den 24 i denna månad.

Till denna anhållan lemnade Kammaren, uppå gjord proposition, sitt bifall.

Friherre Palmstierna hade inlemnadt ett memorial, som nu upplästes och lydde sålunda:

Undertecknad anhåller om Kammarens tillstånd att, under loppet af fjorton dagar, räknadt från den 2 Mars, få aflägsna mig från riksdagen.

Jemväl denna begäran bifölls.

Herr Hammar: Jag får vördsamt anhålla om fjorton dagars ledighet från riksdagsgöromålen, från och med nästa Tisdag.

Kammaren lemnade härtill sitt samtycke.

Herr Stjernblad: Jag får vördsamt anhålla om tre veckors ledighet från riksdagsgöromålen, räknadt från den 3 dennes.

Äfven denna anhållan bifölls.

Företogs val af tjugufyra valmän jemte sex suppleanter, för utseende af Riksdagens Justitie-ombudsman samt hans efterträdare; och

befunnos vid valförrättningens slut följande Herrar hafva blifvit utsedde till

Valmän:

Herr Arrhenius, Johan,	med 63 röster.
» Brusewitz, Fredrik,	» 63 »
» Brummer, Fredrik,	» 63 »
Friherre Cederström, Anders,	» 63 »
Herr Croneborg, Hjalmar,	» 63 »
» Dickson, Carl,	» 63 »
» Ekman, Johan Jakob,	» 63 »
» von Geijer, Bror Bengt Gustaf,	» 63 »
» Geijer, Johan Oscar,	» 63 »
» Hallenborg, Magnus,	» 63 »
» Hammar, Carl,	» 63 »
» von Hofsten, Nils Eberhard Hjalmar,	» 63 »
» Meyer, Edvard,	» 63 »
» Meijer, Bernhard,	» 63 »
» von Möller, Peter,	» 63 »
Friherre Nordenfalk, Johan,	» 63 »
Herr Nordenfeldt, Olof,	» 63 »
Friherre von Otter, Carl Salomon,	» 63 »
Herr Selggren, Jonas,	» 63 »
» Selander, Nils Haqvin,	» 63 »
» Storckenfeldt, Carl Johan,	» 63 »
» Troilius, Carl Oscar,	» 63 »
» Ugglå, Carl Gustaf,	» 63 »
» Hammarhjelm, Carl,	» 62 »

Suppleanter:

Herr Dickson, Axel,	med 62 röster.
Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald,	» 62 »
Herr Wallenberg, André Oscar,	» 62 »
» Rydin, Herrman Ludvig,	» 62 »
Grefve Wachtmeister, Hans,	» 62 »
» Piper, Claës Gustaf Fritz,	» 61 »

sedan genom lottning emellan de sex ledamöter, som bekommit 62 röster, blifvit bestämdt hvilken af dem skulle blifva valman och i hvilken ordning de öfrige borde såsom suppleanter ingå.

Anmälades och bordlades Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 3, med bestämmande till hvilket Utskott en motion, angående kronobrefbäringsskyldighetens ordnande, bör hänvisas.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 23 och 28 sistlidne Februari bordlagda Memorial N:o 18, angående förskott å aflöningen

för den hos Kamrarne och Utskotten anställda betjening; hvarefter ett protokolls-utdrag härom upplästes och godkändes.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 23 och 28 sistlidne Februari bordlagda Utlåtande N:o 19, i anledning af Rikets Ständers år 1866 församlade Revisorers berättelse om granskningen af de under Kongl. Kommerse-kollegii förvaltning ställda fonder.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 23 och 28 sistlidne Februari bordlagda Utlåtande N:o 37, i anledning af väckt motion om en underdånig framställning till Kongl. Maj:t, att Kongl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga Lagberedningens förslag till civillag.

Herr Hasselrot: Jag ber att få tillkännagifva, att jag icke kan instämma i Utskottets motiver. Utskottet säger nemligen, »att det anser sig redan deraf förhindradt understödja motionären, att ett tillstyrkande af hans framställning nödvändigt förutsätter en närmare granskning åtminstone af hufvudgrunderna i det ifrågavarande förslaget, som icke nu mera befinner sig i samma ställning till lagstiftningens ståndpunkt i landet, som då det först framställdes». Efter min tanke har Utskottet icke rätt fattat sin ställning till förslaget, ty då motionären endast framställt, att Riksdagen måtte ingå till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t efter den granskning, som kunde påkallas af förändrade förhållanden, måtte öfverlemnna förslaget till Riksdagens pröfning, så synes mig en sådan Utskottets granskning icke varit af behovvet påkallad, särdeles som jag antager, att lagförslaget till sina hufvudgrunder ej kan vara Lag-Utskottet obekant. Sedan Rikets Ständer redan vid detta statskicks början funnit 1734 års lag så bristfällig och föråldrad, att de anhållit om ett nytt lagförslag, och Kongl. Maj:t till följd häraf nedsatt en komité af landets utmärktaste män, som utarbetat ett dylikt förslag; sedan derefter blifvit nedsatt en ny komité, som upprättade en tablå, innehållande jemförelser mellan den gamla lagen och lagförslaget; sedan slutligen Rikets Ständer vid 1840 års riksdag anhållit om en ny granskning af det gjorda förslaget, och en ny komité under namn af Lagberedningen blifvit förordnad, som ånyo tagit lagförslaget i öfvervägande, synes tiden i sanning vara inne att tillgodogöra sig detta arbete, och frågan derom, synes desto mindre vara förtidigt väckt, som de vigtigaste bestämmelser i lagförslaget, såsom om giftorätt, arfsrätt, testamentsrätt och om börd, redan blifvit såsom lag antagne; och behovvet, att få lagförslaget, och särdeles vissa delar deraf, såsom Rättegångs- och Utsöknings-balkarne, såsom antaget, är desto större, som man med skäl antager, att den penningeförlägenhet, hvaraf landet lider till stor del har sin rot i våra rättegångsformer och utsökningslagar. Utskottet säger vidare: »En återblick på dessa decenniens lagstiftningsarbete inom vårt land visar icke allenast de förändringar, som egt rum, utan ock huruledes arbetet måst gå steg för steg. Också blef genast efter det lagkomitén afgifvit sitt förslag till civillag, i anseende till den mängd förändringar i den äldre lagen, som komitéen föreslagit, den anmärk-

ning framställd och af många biträdd, att det icke kunde vara för ett samhälle nyttigt, utan måhända tvärtom vådligt, att på en gång företaga en så beskaffad omändring af lagen.» Jag tillåter mig härvid anmärka, att, om en sådan åsigt funnits den tiden, den åtminstone icke lyckats göra sig gällande då Rikets Ständer år 1840 anhöllo om ny granskning af lagförslaget, för att få detsamma på en gång i sin helhet till lag antaget, och jag kan ej inse hvilka vådor förslagets antagande i dess helhet nu skulle medföra.

Utskottet tyckes dock ifrågasätta en annan väg, nemligen att partielt antaga förslaget.

Jag vill dock härvid fästa uppmärksamheten på, att den väg, man gått i fråga om strafflagen, icke varit särdeles lycklig. Sedan Kongl. Maj:t vid 1844 års riksdag till Ständernas antagande framlagt strafflagen i sin helhet, blefvo förslagets hufvudgrunder vid samma riksdag antagne och gillade; men Ständerna medhunno då ej att i detalj granska mer än de 4 första kapitlen; utan uppsköts granskningen till sednare riksdag, eller 1847; men nu blåste en annan vind. Förslaget fanns nu både odugligt och vådligt, och det blef af de två första Stånden ogilladt, hvadan således hela frågan förföll. Den låg sedan nere till 1852 års riksdag, då på enskild motionärs förslag ur strafflagen utbröts kapitlet om stöld och rån, som genom särskild författning till lag antogs. Riksdagen derpå utbrötos på samma sätt, kapitlen om mord, dråp samt våld mot person, samt om förfalskning och bedrägeri, derefter Kongl. Maj:t, om jag minnes rätt, vid 1860 års riksdag ånyo framlade hela strafflagen i kodifierad form. Härvid är nu att märka, att, då de särskilda lagarne antogs, i dem intvingades åtskilliga mer och mindre genomgripande förändringar från lagförslaget, men att, då detta slutligen antogs, alla dessa förändringar, som funnos utgöra lika många försämringar utströkos, så att förslaget återfick den rena form det hade då det 1844 först framdeles. Är det på det sätt man nu vill gå till väga, så vinnes dermed åtminstone ej besparing på tid.

Då jag antager, att ett godkännande af förslaget äfven skulle innebära ett godkännande af Utskottets motiver, hvilket åter skulle kunna hafva till följd att hela förslaget undanskjötes, har jag gjort ett annat förslag nemligen: att Riksdagen, förvissad derom, att Kongl. Maj:t åt ifrågavarande viktiga ärende egnar nödig omsorg, förklarar, att motionen ej till någon Riksdagens åtgärd föranleder. Genom antagande af Utskottets förslag blefve frågan undanskjuten, genom mitt påskyndad, och då man vet den vara beroende af Justitie-ministerns åtgärd, så kan man hoppas, att förslaget snart skall framläggas. Man har liknat lagförslaget vid en grufva, ur hvars djupa gedigna schakter man allt emellanåt upphemtar godbitar, för att vid lagstiftnings-arbetet tillgodogöras. Jag för min del önskar att denna grufva ju förr desto heldre måtte förvandlas till en frisk och lefvande källa, ur hvilken Svenska folket må kunna dricka helsa och krafter. Jag anhåller om bifall till mitt förslag.

Herr Ekenman: Jag har begärt ordet icke för att tillstyrka bifall till Herr Hessles motion, utan därför att jag, i likhet med den föregående värde talaren, icke kan gilla Utskottets motivering. Om det skall ega någon betydelse hvad Utskottet omnämnt, nemligen, att anmärknin-

gar blifvit framställda om vådan af ett för hastigt användande af det nya lagförslaget, så måste dessa anmärkningar hafva gällt den tid, då förslaget först framlades; men sedan dess hafva 40 år förflutit och kan således numera efter min tro vid dessa icke fästas något afseende. Jag hade föreställt mig, att det varit tillräckligt, om Utskottet inskränkt sin motivering till den sista delen deraf, och då vi veta att Kongl. Maj:t tagit saken i öfvervägande, borde vi vänta, och ej ånyo besvara Kongl. Maj:t med påminnelser, men då jag ej kan annat än instämma i den af en föregående talare yttrade farhågan, att, om Utskottets motivering godkändes, frågan kunde blifva undanskjuten, tror jag det vara bättre att bifalla Herr Hasselrots förslag, hvarpå jag värdsamt anhåller om proposition.

Herr von Gegerfelt: Då man är ense om slutet, bör man icke tvista om motiverna. Jag måste dock gifva den siste värde talaren rätt derutinnan, att det icke hade behöfts mer än det sista motivet för att afslå motionen. De öfriga skälen innebära hvarken något misskännande af förslagets värde eller någon mening att undanskjuta frågan. Utskottets majoritet har endast ansett det ej vara lämpligt att anhålla om detta förslags antagande till lag, utan att på samma gång påpeka de delar, hvaruti förslaget innehåller olikheter med våra nuvarande lagar och de ändringar, som detsamma kan behöfva underkastas.

Svårligen kan väl nekas, att Lagberedningens förslag i sin helhet icke nu kan lämpligen framläggas till antagande, utan att det först kräver väsentliga omarbetningar. Utskottet har icke antydtt, att det nu skulle vara värdigt att modifiera lagen i enlighet med förslaget, utan endast anmärkt, att först, när detta förslag kom å bane, skulle det varit värdigt att på en gång införa dessa förändringar i lagen. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Sparre, Eric: Det är en ovanlig händelse, att, då man instämmer i ett Utskotts beslut, ingå i ett vidlyftigt ordande om andra skäl för att komma till samma resultat.

Frågan som motionären här framställt är den, att Riksdagen skulle till Kongl. Maj:t ingå med underdånig anhållan om att Kongl. Maj:t behagade till Riksdagens antagande framlägga Lagberedningens förslag till allmän civillag. Ansen I detta för möjligt, Mine Herrar! Tron I, att vi nu äro beredde att mottaga ett lagförslag, utarbetadt för 40 år sedan, och som då hade sina stora förtjenster, men nu måste vara efter sin tid?

Hela världen vet, att lagstiftningen liksom allt annat gjort stora framsteg, särdeles i Tyskland, som i så många andra hänseenden och isynnerhet i systematiserande, ger exempel åt andra länder. Också hafva de åsigt, som der gjort sig gällande, speciellt i afseende på Handels- och Utsöknings-balken, vunnit insteg i de flesta andra länder. Men häri uttalas helt andra principer än i Lagberedningens förslag. Den Svenska lagstiftningen har äfven frånträdt dessa för några år sedan i den nya konkurslagen, och har härigenom gjort ett stort afsteg från de principer, som förut gjort sig gällande, på samma gång den närmast sig dem, som varit och ännu äro herrskande inom de flesta andra Europei-

ska stater. För närvarande är en komité nedsatt för utarbetande af stadganden om vattenrätten, om egande och besittning af fast egendom samt om inteckning, och denna komité bygger på helt andra grunder än dem, som finnas i lagförslaget. Då vi känna detta och dessutom att den del af lagen, som kallas handelsrätten, utgår från andra grunder än dessa, kunna vi då vilja framlägga ett förslag, som, utarbetadt för 40 år sedan, redan är i många delar frånträdt. Det skulle vara lätt-sinnigt att ingå till Kongl. Maj:t och begära detta förslag delvis fram-lagdt. Det skulle förutsätta ett sådant omarbetande af detta förslag, att det på den härtill föreslagna tiden, ej kunde medhinnas. Lagstift-ningen har, som jag förut haft äran nämna, liksom hvarje annat före-mål för menskligt vetande så utbildat och systematiserat sig, att det skulle vara ett alltför stort steg tillbaka att nu begära antagandet af ett för 40 år sedan utarbetadt lagförslag. Äfven Lagberedningens förslag, som är 20 år gammalt, tillhör en äldre tid. Men härtill kommer en annan omständighet, på hvilken jag anser mig böra fästa eder upp-märksamhet, Mine Herrar! Vid sista riksdagen antyde Justitie-Stats-ministern, att på sednare tider blifvit gjorda så många ändringar och omarbetningar i lagstiftningsväg, att domrarne verkligen behöfde nå-gon tid att draga andan åt sig. Man kan icke begära att de endast skola studera; de måste äfven hafva tid att genom praktiken sätta sig in i det nya. Derfor vill Regeringen icke, att man så hastigt på en gång förelägger ännu en ny lag af det omfång och den betydelse som ifrå-gavarande förslag. Vi hafva fått ny konkurslag, ny sjölag, ny krimi-nallag. Den sista förutsätter, hvad som borde hafva gått förut, nemli-gen omarbetning af Rättegångs-balken, och derföre ingingo Rikets Stän-der med anhållan om omorganisation af domstolarne. Att detta är nöd-vändigt, vill jag ej förneka, och Kongl. Maj:t är också för närvarande sysselsatt dermed. Rikets Ständer hafva slutligen inkommit med an-hållan om undersökning af Utsöknings-balken. Denna fråga hvilat äf-ven under Kongl. Maj:ts pröfning. Jag hemställer då, om det under sådana förhållanden kan vara lämpligt, att Representationen helt tvärt går in och säger: nu vilja vi icke hafva, hvad vi förut begärt, nu vilja vi hafva en ny lag helt och hållet och dertill en lag, som är nästan omöjlig att antaga, emedan en stor del af de lagar, som på sednare tider blifvit antagna, äro grundade på helt andra principer. — Jag skulle önska, att I, Mine Herrar! genom samtal med domrarne kunde göra Eder öfvertygade om, huruvida dessa önska en ny lag till de redan utgifna; och genom samtal med folket, som inhemtar sin kännedom om lagen, icke från böcker, utan från praktiken, finge klart för Eder, om detta skulle vilja, att man nu på en gång kastade på dem en helt ny lag. Jag är öfvertygad, att man från båda hållen skulle få det svaret, att vi hafva fått så många nya lagar, att vi väl behöfva tid att smälta dem, innan vi ytterligare få nya sådana.

Med anledning af dessa förhållanden har Utskottet hemställt, att den ifrågavarande motionen må lemnas utan vidare afseende; reservan-ten åter, »att Riksdagen, förvissad derom, att Kongl. Maj:t åt ifråga-varande viktiga ärende egnar nödig omsorg, förklarar att motionen ej till någon Riksdagens åtgärd föranleder». Om jag kunde få veta skil-naden mellan dessa yrkanden, skulle det vara mig mycket kärt.

Jag har nu uttalat mina åsikter i fråga om lagstiftning, och kan för min del icke finna något skäl, hvarför Utskottets förslag skulle förkastas och reservantens antagas.

Jag tillstyrker bifall till Utskottets förslag.

Herr Hasselrot: En talare har önskat få veta, hvaruti skilnaden mellan Utskottets och reservanternas yrkanden består. Efter hans anförande i denna fråga, synes mig dock skilnaden vara så tydlig, att den ej kan missförstås. Den siste värde talaren har yttrat att Lagberedningens förslag var 40 år gammalt. Den sista delen häraf blef dock först 1850 allmänheten delgifven och kan således ej med skäl kallas antiqverad. För min del tror jag, att de afvikelser från detta förslag, som skett såväl i den nya konkurslagen, som i en annan författning, hvilka nu äro under arbete, ej varit lyckliga, och jag kan ej hysa den förhoppning, att de, som möjligen komma att göras, blifva det mera. Det ligger således en stor skilnad mellan de båda förslagen och jag är säker, att den värde talaren annars icke skulle yttrat sig så varmt mot det af mig framställda. Jag finner hans förslag icke heller rent praktiskt. Jag hemställer, om det kan vara lämpligt att, om man har en ny välgjord klädning, taga den sönder bit för bit för att profvas och sedan träcklas tillsammans, i stället för att påtaga den hel och fullständig.

Till följd af hvad den siste talaren yttrat får jag ännu varmare påyrka bifall till mitt förslag.

Grefve Sparre, Eric: Det är sannt, att Lagberedningens arbete endast är omkring 20 år gammalt och den sista delen deraf ej mer än 17 år; men det är just under denna tid, som de största förändringarne i dessa lagars principer egt rum och som de sista hypothekslagarne och fastighetsböckerna tillkommit, hvarigenom grunderna för åtkomst och eganderätt till fastighet blifvit förändrade, hvilket föranledt nedsättande af en särskild komité, för förslags uppgörande i dessa ämnen.

Den siste värde talaren har sagt, att det vore bättre för domrarne att få en ny lag hel och hållen, än förändringar och tillägg delvis gjorda till den gamla. Jag hemställer, hvilket som är lättare för den, som skall tillämpa lagen, att få behålla en förut känd lag endast med förändring och tillägg af ett och annat, eller att få en ny lag, som man icke känner och i hvilken man måste studera sig in. Vi hafva redan efter den nya strafflagens antagande sett huru svårt det är att tillämpa en praxis, som man icke känner. Den ledning man har af gamla tiders erfarenhet är af största vikt, och med den icke särdeles stora theoretiska bildning, som våra jurister i allmänhet ega, medför en helt och hållet ny lags införande stora olägenheter. Att tillstyrka antagande af detta lagförslag skulle förutsätta, att Riksdagen hade granskat detsamma och kommit till det resultat, att dess principer äro bättre och sannare än de grundsatser, som äro antagna i hela det öfriga Europa. Men att, innan så skett, vilja antaga dessa gamla principer, som lagkomitéén följt, vore ett stort lättsinne, som jag måste på det högsta motsätta mig.

Jag vidblifver mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Lag-Utskottets förevarande utlåtande och dels af Herr Hasselrot, att Kammaren, med afslag derå, måtte för sin del fatta ett så lydande beslut: »att Riksdagen, förvissad derom att Kongl. Maj:t åt ifrågavarande viktiga ärende egnar nödig omsorg, förklarar, att motionen ej till någon Riksdagens åtgärd föranleder.»

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till utlåtandet, och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs änyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 23 och 28 sistlidne Februari bordlagda utlåtande, N:o 38, i anledning af väckta motioner om ändring i nu gällande lag angående äktenskapsförord, mannens målsmansrätt för hustrun och giftorätt i bo.

Utskottets å sidan 6 afgifna hemställan.

Herr von Möller: Lag-Utskottet har i sitt betänkande hemställt, att Herr Hiertas förslag »icke må i dess närvarande skick bifallas»; och man skulle derföre kunna antaga att Utskottet icke ogillat innehållet, utan endast formen för detta förslag, helst då Utskottet ansett sig sakna grundlagsenlig anledning att föreslå den ändring i II Kap. 3 § Giftermåls-balken, utan hvilken, enligt Utskottets uppfattning, det nu föreslagna stadgandet högst ofullständigt skulle leda till det åsyftade målet. Detta beror således på tolkningen af 53 § Regeringsformen, som säger att Utskottet skall utarbeta inkomna förslag till ändring af allmän civil-, kriminal- och kyrkolag. Utskottet har förut icke ansett sig förhindradt att vidtaga utarbetningar till sådana förändringar, som nära sammanhånga med afgifna förslag, och jag tror för min del, att Utskottet icke saknat fog att föreslå den ändring i ofvanberörda §, som står i så nära sammanhang med den föreslagna förändringen.

Utskottets utlåtande innehåller dock äfven andra motiver för afstyrkande af den ifrågavarande motionen. Utskottet anser nemligen motionen »icke egnad att tillfredsställa allmänna tänkesättet uti vårt land, i fråga om den innerliga förening och gemensamhet, som genom äktenskapet inträder i afseende på alla de angelägenheter, hvilka röra de beggä makarne och hvarur, då endast den ene kan vara den styrande, mannens målsmanskap anses framgå såsom en otvungen följd. För den sålunda allmänt rådande uppfattningen af det inbördes förhållandet mellan äkta makar skulle det vara särande att såsom regel införa rättigheten att dela förvaltningen af de gemensamma angelägenheterna i tvänne och sålunda skapa, i stället för ett bo, två sådana.» Men motionen åsyftar icke införande af någon *regel*, utan endast att möjliggöra ett sätt för qvinnan att skydda sin enskilda förmögenhet för faran af mannens slöseri eller oskicklighet. Utskottet säger vidare att ofvan nämnda förhållande (delning af de gemensamma angelägenheternas förvaltning) »endast eger rum i sådana främmande länder, hvilkas lagstift-

ning uppspirat ur en helt annan rot än vår egen.» Jag medger gerna att vår Svenska lag och den Franska icke äro stammar, uppspirade af samma rot; men i hvad som rör kvinnans rättigheter innefatta våra gamla lagar helt andra bestämmelser än de nya. Qvinnan ansågs förr i mer än ett hänseende såsom en hälft af mannen; hon hade rättighet endast till hälften af arvet, hon måste ständigt förblifva i omyndighetstillstånd och hon ansågs icke kunna sjelf förvalta sin egendom. Hvarifrån hafva vi då hemtat idéerna till de ändringar, som i detta hänseende skett under sednare tider? Icke blott i ädlare åsigt, som derom gjort sig gällande, utan äfven från andra länders lagar och särskildt Frankrikes, der »Code Napolion» äfven gifvit oss idéen till de inskränkta testamentsval, som vår nya arfslag stadgar.

Jag anser behof vara för handen att bereda qvinnan ett skydd äfven i det afseende motionären åsyftat, och jag lånar och instämmer i dessa en reservants ord: »Behofvet, att icke säga nödvändigheten, af någon inskränkning i mannens målsmansrätt för hustrun ådagaläggas af dagliga erfarenheten, eller de ofta förekommande olyckliga äktenskap, i hvilka mannen genom missbruk af målsmanskapet förorsakat oenighet och fattigdom, till och med verkligt elände; och jag förmår icke fatta huru man kan påstå, såsom jag hört i Lag-Utskottet, att äktenskapets lycka äfventyras och att dess sedliga ändamål, — makarnes inbördes hjälp och sträfvan till egen förbättring och afkomlingars kristliga uppfostran, — motverkas genom en sådan inskränkning.»

Utskottet säger vidare: »En mans oförmåga att förvalta sin och hustruns egendom torde ofta lika litet kunna på förhand antagas, som den vanligen obeprövade qvinnans skicklighet till ett sådant bestyr, hvadan lika lätt kunde inträffa, att i fall, då som mest hade behöfts ett äktenskapsförord, detsamma vore försummadt, som att, der sådant med fördel kunnat umbäras, magt vore gifven en nyckfull eller herrsklysten hustru att hindra mannen från att förvalta och förkofra det gemensamma boet.»

Man måste i allmänhet antaga, att fadren eller den myndiga qvinnan känner den man, med hvilken hon ämnar ingå äktenskap, så att de veta, om han till följd af föregående lefnadsvanor eller andra omständigheter ej kan anses lämplig att få hennes egendom om hand; och om äktenskapsförord är försummadt, då det bäst behöfs, så är det ett fel, som väl ej kan tillskrifvas lagen; äfvensom jag tror att den man, som vågar välja till sin hustru en »nyckfull och herrsklysten qvinna», skulle afhållit sig derifrån om han anat, att hon varit hågad att göra äktenskapsförord.

Jag vill icke ingå i granskning af de juridiska fördelarne af detta förslag; jag öfverlemnar detta till den lagkunnige reservanten, med hvilken jag förenar mig. Jag anser rättvisan fordra, att, då lagstifningen gjort qvinnan myndig vid tjugufem års ålder, hon ej må behöfva inträda i omyndighetstillstånd då hon gifter sig. Men då jag af erfarenheten känner, att Riksdagen icke gerna bifaller ett lagförslag, i strid mot Lag-Utskottets utlåtande, anser jag mig icke nu böra yrka bifall till motionärens förslag, utan får derföre förena mig i Herr Lemchens hemställan och anhålla, att frågan måtte visas åter till Lag-Utskottet, med uppdrag att utarbета och till Riksdagens pröfning framlemna för-

slag till ändring af 8 Kap. 1 §, 9 Kap. 1 § Giftermåls-balken samt öfriga dermed sammanhängande lagrum i det syfte, Herr Hiertas nu väckta motion omfattar.

Herr Holmberg: Jag har icke deltagit i Utskottets behandling af denna motion. I annat fall skulle jag sökt med min röst bidraga till densammes tillstyrkande. De grunder, jag för bifall åt motionen nu ville anföra, äro hufvudsakligen upptagne i Herr Lemchens reservation, hvadan jag inskränker mig till att deruti förena mig och, i likhet med Herr von Möller, anhålla, att frågan måtte visas åter till Lag-Utskottet, med uppdrag att utarbete och till Riksdagens pröfning framlägga förslag till ändring af 8 Kap. 1 § och 9 Kap. 1 § Giftermåls-balken samt öfriga dermed sammanhängande lagrum i det syfte, Herr Hiertas nu väckta motion omfattar.

Herr Ekenman: Af Utskottets motivering i detta utlåtande skulle man nästan kunna draga den slutsats, att Utskottet önskat komma till ett annat resultat än det framlagda, derest hinder i formelt hänseende ej funnits. Jag underskattar ej vigten deraf, att förslaget icke äfven omfattar ändring af 11 Kap. 3 § Giftermåls-balken, ehuru jag icke tror det vara oeftergifligt, att dessa lagrum måste på samma gång ändras. Men äfven om detta skedde, äfven om Utskottet ansett, att den utarbetning af lagförslag, som enligt 53 § Regeringsformen är på samma gång Utskottets pligt och rättighet, borde, om förslaget i hufvudsak gillades, utsträckas till ändring af Giftermåls-balkens förutberörde §, kan jag dock icke undertrycka den åsigt, att hvad man härmed åsyftat, vunnas endast ofullständigt, så länge den preventiva åtgärden, hvarigenom kvinnans egendom skulle värjas, är beroende af hennes målsmans godfinnande, utan påföljd för honom, beträffande den underlåtenhet, hvartill han kan göra sig skyldig. Det innebär likväl ett steg i önskvärd riktning; det nästa måste blifva hennes erkännande af lagen att vara likställd med mannen i hänsyn till hennes enskilda egendom och rättighet att äfven deröfver förfoga. Jag ser icke någon vada deraf, lika litet som vador inträffat deraf, att ogift kvinna blifvit myndig, och likväl ansåg man dessa så stora, att då ej längre påtryckningen af allmänna meningen kunde emotstås, man trodde sig böra uppställa hinder för ett allmänne begagnande af denna rättighet. Man fann dock snart att hindret var obehöfligt, och man gaf den ogifta kvinnan samma rätt som mannen att vid viss ålder råda öfver sin egendom. Denna rätt — jag är öfvertygad derom — skall man blifva nödsakad att gifva äfven åt den gifta kvinnan. Då emellertid fråga härom nu icke blifvit väckt, inskränker jag mig till att anhålla om afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionärens förslag.

Grefve Sparre, Eric: Detta ämne är otvifvelaktigt bland dem, som påkalla uppmärksamhet inom lagstiftningen. Sannolikt kommer det snart nog att arbeta sig fram. Utskottets ord, att »förslaget icke må i dess närvarande skick bifallas», innehåller också ett erkännande att en förändring i detta afseende är af behovet påkallad och troligen snart kommer att ske. I den mån tillgångarne ökas och den rörliga

förmögenheten växer, är det också nödvändigt att framställa andra och bättre garantier för kvinnans egendom, än den närvarande lagstiftningen erbjuder; men att sådant skulle vinnas genom detta förslags antagande vågar jag betvifla. Jag hemställer till de herrar, som deraf hafva erfarenhet, huru ofta äktenskapsförord förekomma? Jag tror att dessa aftal äro ganska sällsynta. Då en far vill tala med sin måg om detta ämne, stiger blodet honom åt pannan; ty endast den, som till måg tror sig få en slösare, vill ifrågasätta ett sådant aftal, som så lätt förorsakar att äktenskapet börjar med misstro och missnöje. Det skulle därför vara oklokt att stifta en ny lag, som så högst sällan skulle komma att tillämpas; och för massan af folket, som ej har stor förmögenhet, skulle det förekomma högst besynnerligt, om makarne ej skulle hafva boet gemensamt, utan mannen sköta en del af förmögenheten och hustrun en annan. I Frankrike, der det system, som föresväfvat motionären, är tillämpadt, är förhållandet helt annorlunda. Äktenskapsförord göres der allmänt och ingen man känner sig deraf förolämpad. Förhållandet der är lätt förklarligt, då man känner detta lands äldre kultur-historia. Då »Code Napolion» infördes, tillämpades olika system i fråga om giftorätt i olika delar af landet. I södra delen herrskade den Romerska rätten och i norra delen den Germaniska. Lagstiftaren, som icke ville bryta med någotdera systemet, intog dem tillsammans i lagboken, och det beror på kontrahenterne sjelfve att begagna sig af »système dotal» eller »système communauté» då de ingå äktenskap. Att nu vilja låna dessa idéer till vår lagstiftning vore oklokt och det vore ett misstag att tro att i Sverige äktenskapsförord skulle tillämpas lika ofta som »contrat nuptial» i Frankrike.

På dessa grunder anser jag förslaget, såsom opraktiskt och stridande mot våra begrepp och Svenska folkets öfvertygelse, för närvarande böra förkastas. En förändring af de ifrågavarande §:ne skulle dessutom ej kunna ske utan i sammanhang med omarbetning af flera andra lagrum, synnerligast dem, som röra betalningen af makars gäld, och en sådan omarbetning öfverstiger Utskottets både tid och krafter. Jag upprepar ännu en gång, att jag tror den tid icke vara aflägsen, då en förändring i motionens syfte kommer att, då folkets förmögenhetsställning och tänkesätt hunnit blifva förändrade, till landets nytta blifva vidtagen, och jag skall då med begge händer arbeta för ernående af detta mål. Men att vilja upptaga satsen från andra länders lagstiftning, som icke stå i öfverensstämmelse med hos oss tillämpade principer, hvarigenom man endast skulle visa lagstiftningens vanmagt, vore att bygga på lösa grunder, som ej äro fästade i folkets uppfattning och åsigt. Man måste akta sig att icke vilja bota ett fel med ett annat.

Jag är således öfvertygad att med en återremiss ingenting skulle vinnas. Frågan är sådan, att den snart tager sig fram, den är ett barn af den nya tiden. (Detta visar äfven sanningen af hvad jag nyss sade om civillagförslaget, der dessa grundsatser ej hunnit göra sig gällande.) Jag anhåller derfore om bifall till Utskottets hemställan.

Herr von Gegerfelt: Enligt nu gällande lag kan allt, hvad hustrun vid äktenskapets ingående eger, förbehållas henne, så att mannen icke erhåller någon giftorätt deri, men lagen har icke medgifvit att det rin-

gaste deraf ställes under hustruns förvaltning eller disposition, utan alltsammans måste öfverlemnas åt mannen, som eger att oinskränkt deröfver förfoga, utan att lagligen vara pligtig fästa något afseende vid hustruns önskningsar. Enda undantaget härifrån är förbudet för mannen i 11 Kap. 1 § Giftermåls-balken att bortskifta, förpanta eller sälja hustruns fastighet. Det är afhjelpandet eller rättare mildrandet af detta efter mitt omdöme uppenbara missförhållande, den ifrågavarande motionen afser. Lagstiftningen har redan länge, visserligen långsamt, men oafåtligen, fortgått i erkännandet af den ogifta kvinnans förmåga och rätt till sjelfständig verksamhet; beviljandet af den lika arfsrätten, myndighetsrätten, fria näringsrätten, kauptetensen till åtskilliga befattningar äro särskilda stationer på den beträdda banan. Det är tid att lagstiftningen börjar tillse, att icke kvinnan, vid äktenskaps ingående, nödgas afstå de henne beviljade rättigheter i vidsträcktare mån än äktenskapets väsende fordrar, att hon icke kommer i en mera beroende ställning, än som för uppnåendet af äktenskapets ändamål är gagneligt. En lagstiftning i denna syftning är visserligen obehöflig i de lyckliga fall, der fullständig harmoni mellan makarne råder, der en vilja är gemensam för begge och der vådan af det oinskränkta styrelsesättet neutraliseras genom kärlekens konstitutionela magt; men dessa lyckliga förhållanden inträffa icke alltid. Då erfarenheten mer eller mindre ofta påminner, att de tu äro tu, icke ett, då mannen till sin enskilda nytta använder hustruns egendom, till och med frossar i njutningen deraf, under det hon endast med möda kan af hans godtfinnande utverka sig det nödvändigaste för hennes behof, kanske till och med lider brist derpå, då bör lagen vara tillhands att skydda den genom samverkan af naturens och samhällets lagar svagare parten. Jag vågar betvifla Utskottets antagande, att allmänna tänkesättet icke skulle finna sig tillfredsställdt om ett sådant skydd i den syftning motionen innefattar blefve lemnadt; jag vågar åtminstone påstå att otillfredsställelsen icke skulle vara mera berättigad hos oss, än i främmande länder, der inskränkning i mannens förvaltningsrätt är regel, då deremot nu är fråga endast om möjligheten af undantag från den motsatta regeln. Om än lagstiftningen i dessa utgått från en olika rot med vår, så är dock äktenskapets rot gemensam i alla kristna länder. Den siste talaren har yttrat, att blodet vanligtvis stiger åt hufvudet, då man blott får höra talas om äktenskapsförord. Om så är, så botas denna åkomma genom vanan. Säkerligen steg blodet åt hufvudet på mängden, då fråga först uppstod om ogifta kvinnans myndighet och om det, visserligen ännu ej afgjorda, men på dagordningen stående borttagandet af giftomannarätten; men icke äro derföre dessa reformer mindre befogade? Den af Utskottet åberopade omständighet, att fall kunna inträffa, då ett förord af ifrågavarande beskaffenhet behöfts, men blifvit försummadt, skulle måhända kunna åberopas såsom ett skäl att göra upprättande af dylikt förord obligatoriskt, men icke att göra det omöjligt. Påståendet, att en nyckfull eller herrsklysten hustru kunde, genom den enligt förordet henne tillkommande rätt, hindra mannen från att förvalta eller förkofra det gemensamma boet, är icke tillämpligt på den till detsamma hörande egendom, om hvars skiljande från mannens förvaltning fråga icke blifvit väckt; och samma påstående kunde, i afseende på hustruns enskilda egendom, styrkas med långt flera exempel,

i händelse det omvändes och riktades mot en nyckfull och herrsklysten man. En rättskränkning är i allt fall ej begången derigenom, att egendom förskingras eller vanvårdas af egaren själf, men väl om det sker af en påtvungen förvaltare. Fullkomligt sannt säger Utskottet vidare, att hustrun ofta förleddes af mannen att underskrifva hans förbindelser och derigenom nödgas ansvara för desamma, men icke kan detta utgöra något skäl att beröfva henne den deraf alldeles oberoende rättigheten att förvalta egendomen, intilldess borgenärerne väcka anspråk å desamma. Motionären har ock, med full konsekvens, ej nu föreslagit någon ändring i 11 Kap. 3 § Giftermåls-balken om betalning af makarnes gäld, ty motionen afser endast förändring i rättsförhållandet mellan makarne, och ej emellan dem och tredje man. Mot Utskottets invändning att »ett förbehåll om rätt för hustrun att förvalta enskild egendom och använda afkomsten deraf i de flesta fall vore antingen obehöfvt, eftersom hon äfven nu, om hon så önskar och mannen dertill samtycker, kan handhafva denna förvaltning, eller ock utan all verkan, i händelse nemligen, oakadt förbehållet, mannen satte sig i besittning af förvaltningen», får jag erinra, beträffande det förra alternativet, att en lag icke därför är obehöfvt, att godvillig öfverenskommelse kan träffas angående det förhållande, hvars reglering lagen afser, och i afseende å det sednare, att uppenbart trots och motstånd mot lagen samt den förorättades obenägenhet att göra sin rätt gällande, äro omständigheter, som lagstiftaren ej kan taga i beräkning. Vidare säger Lag-Utskottet att »efter bestämmelsen i det föreslagna 2 mom. af 1 § i 9 Kap. Giftermåls-balken, förvaltningen af hustruns enskilda egendom, äfven emot *begge* makarnes vilja, kunde, oakadt mannen vore fullt lämplig att egendomen förestå, varda öfverlemnad åt en god man». En sådan slutsats kan jag ej draga af det föreslagna stadgandet, ty då hustrun har rätt att förvalta egendomen, måste hon också ega rätt att öfverlåta förvaltningen på mannen, och befinner han lämplig, lär ingen domstol kunna frantaga honom desamma; men skulle äfven Utskottets sätt att tolka stadgandet vara riktigt, kunde ju den anmärkta omständigheten afhjelpas genom en obetydlig redaktionsförändring. Slutligen förklarar Utskottet sig dela den åsigt, som finnes uttalad uti en reservation mot Utskottets vid 1862—63 års riksdag i detta ämne afgifna betänkande, genom hvilket ett lagstadgande af hufvudsakligen lika lydelse med det ifrågavarande föreslagits. Reservanten fann samma lagstadgande förutsätta en genomgripande förändring af åtskilliga andra delar af lagen, och åberopade i sådant afseende 11 Kap. 1 och 6 §§ Giftermåls-balken samt 1 Kap. 8 § Handelsbalken. 11 Kap. 1 § Giftermåls-balken innehåller förbud för mannen att utan hustruns samtycke afyttra hennes fasta egendom, och deri lär väl icke det föreslagna stadgandet göra någon inskränkning. 11 Kap. 6 § Giftermåls-balken och 1 Kap. 8 § Handelsbalken stadga, att hustrun ej må utan mannens samtycke, utom i vissa fall, försälja något af den gemensamma egendomen; då nu i en särskild lag meddelas föreskrifter, under hvilka vilkor hustrun kan erhålla dispositionsrätt öfver sin egendom, lär väl någon villrådighet i detta afseende ej kunna uppstå.

I min reservation har jag yrkat bifall till motionen. På af föregående talare anförda skäl afstår jag dock nu derifrån, och inskränker mig till att anhålla om återremiss.

Herr Wærn: Det är en hård och grym lag, som förbjuder föräldrar att göra allt hvad de kunna för att betrygga sina barns framtid, och det är hög tid att vi ändra densamma. Utskottet har sökt försvara den i detta afseende nu gällande, genom att dels förringa behovet af en ny lag, dels påstå att hvad motionären föreslagit skulle kunna medföra vådliga följder, dels ock förklara att vid denna riksdag icke något skulle kunna i ämnet åtgöras. Hvad först behovet angår, så yttrar Utskottet: »om det stadgande man vill sätta i stället för de förut gällande skall vara antagligt, måste det, antingen enligt inre nödvändighet, eller med stöd af mera allmänt vunnna erfarenhet, kunna visas vara verksamt mot de olägenheter man vill afhjelpa.» Någon sådan erfarenhet har naturligtvis ej kunnat vinnas, så länge lagen förbjuder hvad motionären föreslagit; och således eger ju detta skäl ej någon betydelse. Fästa vi oss åter vid den inre nödvändigheten, så sakna vi ingalunda exempel, der det skulle hafva varit särdeles önskligt, om möjlighet förefunnits att inskränka mannens dispositionsrätt öfver hustruns egendom.

Beträffande vidare de menliga påföljder, det föreslagna stadgandet skulle medföra, så säger Utskottet, att, om förvaltningen af hustruns enskilda egendom öfverlemnades åt tredje man, skulle en dylik inblandning af tredje person i makarnes hushållsangelägenheter ofelbart verka störande äfven på öfriga förhållanden dem emellan. Den som vistats i de länder, der äktenskapsförord äro regel och ej undantag, har varit i tillfälle se att dylika aftal ingalunda utöfvat någon sådan inverkan. I få länder är familjelifvet mera allmänt rent än i England, och der upprättas dock nästan alltid förord vid äktenskaps ingående. Huru de skulle kunna ingripa störande i förhållandet makarne emellan, kan jag för öfrigt ej inse, då här ej är i fråga, att någon tredje person skulle kunna ställa sig emellan makarne och säga: J skolen göra så och så; utan blott att — i stället för att nu egendomen helt och hållet står till mannens förfogande — förvaltningen af densamma skulle öfverlätas på en tredje person, hvilken till makarne lemnade afkomsten. Man har äfven invändt, att förslaget skulle vara stridande mot allmänna rättsmedvetandet inom landet. Då någon praxis i detta fall ej kunnat utbildas sig, så har ju föreställningssättet om ifrågavarande aftals lämplighet ej kunnat rätta sig derefter. Men jag bestrider till alla delar Grefve Sparres påstående, att dylika aftal ej äro behöfliga i andra fall, än der mannen är en slösare eller en dåre. Det fordras otvifvelaktigt, för att rätt kunna sköta en större förmögenhet, insigter i en mängd ämnen, som hvar och en icke känner, och det vore verklighen hårdt, om en fader skulle fiana sig förhindrad lemna sin dotters hand åt en man, som vore henne fullt värdig, men saknade insigter i skötandet af invecklade penningförhållanden, blott derföre att lagen ej medgaf någon möjlighet, att åt tredje person öfverlemnas egendomens förvaltning. Vidare har man påstått, att förslaget endast skulle gagna de rikare klasserna och att man ej ensamt för deras skull finge stifta nya lagar. Utom det att jag betvivlar att icke sådana förord, som här föreslagits, ofta behöfvas äfven inom de fattigare klasserna, får jag erinra, att argumentet endast kunnat ega giltighet, om man velat absolut borttaga mannens dispositionsrätt öfver hustruns egendom. Här är nu endast fråga om att möjliggöra

göra undantag från denna dispositionsrätt, d. v. s. att tillåta dem, som kunna behöfva förord i detta fall, att få upprätta sådana. Huru man med något sken af logiskt resonnement kan kalla detta ett tillbaksättande af de fattigare klassernas rätt, mågtar jag ej inse.

Slutligen har man såsom ett hufvudskäl mot motionens antagande anført, att det skulle vara omöjligt för Lag-Utskottet att vid denna riksdag — och således äfven vid alla andra, ty vi böra hoppas, att de blifva lika korta — hinna utarbета en lag i ämnet. Hvem skall då göra det? Man har sagt: en enskild motionär. Men en enskild motionär har ju framlagt ett kort och tydligt förslag, hvarigenom han tillkännagifvit sin åsigt vara, att förvaltningen af hustruns egendom bör kunna ställas under vård af tredje man. Om emellertid Lag-Utskottet anser sig ej kunna utarbета något lagförslag, hvarföre då ej begagna den utväg, som förut användts, eller att ingå till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan, att han ville, efter skedd utredning, framlägga förslag i ämnet.

Jag yrkar af dessa skäl återremiss af förevarande Betänkande.

Herr Dickson, Carl: Då jag icke eger några juridiska kunskaper, borde jag kanhända icke hafva begärt ordet i denna fråga, men det är icke om de juridiska skälen jag vill tala, utan om den rent sociala betydelsen af denna fråga. Jag är i detta afseende hufvudsakligen förekommen af den näst föregående talaren. Det måste enligt min tanke vara af ganska stor vikt för en fader, som eger förmögenhet att öfverlemnna åt sina döttrar, att vid deras bortgiftande kunna betrygga icke allenast deras, utan äfven deras afkomlingars framtida ekonomiska bestånd. Man kan ju tänka sig, att en flicka med sin kärlek fäster sig vid en man, som, ehuru i öfrigt duglig, dock icke eger insigt i affärers skötande, och det vore då af vikt, att fadren kunde på samma gång befördra sin dotters sällhet och betrygga makarnes ekonomiska framtid. För min del kan jag icke finna, att en åtgärd i sådant syfte skulle kunna föranleda till den minsta tvist, eller störande inverka på makarnes inbördes förhållande.

Hvad Herr Wærn yttrat om förhållandena i England torde äfven hos oss böra ega sin tillämplighet, och, om hvad som der är regel här blefve undantag, torde inga menliga följder deraf uppstå, eller, om de uppstå, skulle de ändock hafva uppstått.

På dessa grunder får jag förena mig med de Herrar, som yrkat återremiss af ifrågavarande punkt.

Grefve Sparre: Eric: Att döma af de föregående talarnes yttranden, vill det synas, som om det vore fråga om, att i lagen införa stadgande om rätt att göra äktenskapsförord, och en talare har yttrat, att det är en grym lag, som förbjuder föräldrar att upprätta sådant. Veten I då icke, Mine Herrar! att vi redan hafva äktenskapsförord, ehuru sådant nästan aldrig begagnas? Hela min argumentation går just ut på, att man icke bör bygga på en institution, som aldrig begagnas. Då vår lag under 130 år medgifvit upprättande af äktenskapsförord, men det oaktadt sådant icke förekommit vid ett bland 100 äktenskap, och således synes vara mot sed och bruk i landet, är det väl icke skäl att ytter-

ligare bygga på en sådan institution. Om en fader vill skydda sin dotters rätt, kan han ju göra äktenskapsförord, hvarigenom mannen afsäger sig giftorätt i sin hustrus egendom, och, om mannen det oakadt visar sig slösaktig, kan ju hustrun begära boskildnad. Men, Mine Herrar! äktenskapsförord begagnas, såsom sagdt, nästan aldrig, och orsaken dertill ligger deruti, att det är stridande mot seden, hvilken är mäktigare än lagstiftarens bud. Om vi nu utvidga rätten att göra äktenskapsförord, så lärer väl icke tillägget af några ord kunna borttaga det förhatliga i institutionen, och göra den mera populär; en fader inleder icke gerna sin dotters äktenskap med att förolämpa sin måg, och detta anses hos oss såsom en förolämpning. Föregående talare hafva hänvisat på främmande länders lagstiftning i detta ämne, men, Mine Herrar! man måste bemärka, att i de återopade länderna äktenskapsförord är regel, då det deremot hos oss icke allenast icke är regel utan ej ens undantag, ty det finnes många domare, som under en mångårig verksamhet icke ens sett ett äktenskapsförord. Att då bygga derpå en stor apparat är opraktiskt. Låt oss icke, Mine Herrar! resonnera om förhållandet i de länder, der äktenskapsförord, eller contrat nuptial, är regel, eller der hvar och en är beredd på att ingå på sådant. Äfven om vi införde Englands och Frankrikes lagstiftning i detta ämne, blir dock förhållandet aldrig detsamma hos oss, utan, långt ifrån att bruket af äktenskapsförord derigenom vunne insteg hos oss, skulle endast följden blifva, att sådana blefvo ännu förhatligare än de nu äro, emedan de måste till allmänhetens efterrättelse publiceras i tidningarne. Man har många gånger i vårt land försökt att införa institutioner, som icke haft sin rot i folkets uppfattning, i seden, men de hafva alltid, Mine Herrar! blifvit dödfödda foster, och så skulle sannolikt äfven blifva förhållandet med det föreslagna stadgandet. Jag har sagt, att den tid torde komma, då, sedan stora förmögenheter hopat sig på vissa händer, man kan finna sig befogad att lagstifta i detta hänseende, men jag har också sagt, att för det närvarande tiden dertill icke är inne. Men, Mine Herrar! låtom oss bedöma denna sak äfven från en annan synpunkt. Det finnes andra klasser, än de rika, som skola draga fördel af lagarne. Om bonden icke finge sälja en tunna säd eller ingå den minsta transaktion utan hustruns samtycke; tron I, Mine Herrar! att han skulle gilla ett sådant förhållande. Jag tror det icke. Men äfven bland oss, inom affärsverlden, tror jag, att det skulle medföra stora olägenheter att, med bibehållande af uppfattningen att mannen i allmänhet sköter husets affärer, vid hvarje transaktion med gift man nödgas efterfråga, huruvida han har rätt att disponera makarnes egendom, eller om ett aftal, som jag ingår med honom, tilläfsventyrs är noll. I England och Frankrike finnes ingen, som icke vet, att han måste göra sig underrättad om giffa männens behörighet att förvalta deras hustrus egendom, men så är icke förhållandet hos oss. Man bör vara ytterst betänksam i lagstiftning och icke lättsinnigt hoppa in på satser, hvilkas följder man icke kan beräkna.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets hemställan.

Herr Wærn: Jag beklagar att den siste ärade talaren icke gifvit akt på mitt förra yttrande. Han har nemligen påstått, att jag icke skulle

känna till att äktenskapsförord äro i vår lag medgifna. Jag känner ganska väl stadgandena i 8 Kap. Giftermåls-balken och kan försäkra att dylika aftal äro vida vanligare, än Grefve Sparre velat medgifva, men hvad jag yttrat är, att i vår lag ej finnas några stadganden, hvarigenom mannens oinskränkta dispositionsrätt öfver hustruns egendom kan förebyggas, och det är i afseende på häraf följande förbud för föräldrar att, der de så anse lämpligt, i nämnda hänseende betrygga sina döttrars framtid, som jag kallat lagen hård och grym. I öfrigt får jag endast påpeka den kontradiktion, som ligger i Grefve Sparres ordande om, å ena sidan, det angelägna i att förevarande fråga måtte tränga sig fram, och, å andra sidan, vådan att antaga förslaget, enär frågan ännu icke ingått i folkmedvetandet. Dessa båda omständigheter stå ju i strid med hvarandra. Medger man det ena, måste deraf följa, att man genom ett lagstadgande bör söka leda folkmedvetandet till det önskade målet. Jag vidblifver mitt yrkande om återremiss.

Herr Ekenman: Jag har icke begärt ordet för att söka gendrifva de åsikter i hufvudsaken, Grefve Sparre framställt, ehuru dessa äro stridande mot mina, utan för att tillkännagifva, det min erfarenhet är, att äktenskapsförord förekomma vida oftare, än Grefven föreställt sig. I den mig anförtrorda domsaga ingifvas nemligen årligen 15 à 20 dylika förord till domstolen, och detta är ej litet, jemfördt med antalet ingångna äktenskap. Jag vågar således påstå, att sådana aftal icke äro så okända och ovanliga, som man föreställer sig. Här är nu ej fråga om en ny lags stiftande, utan endast om utsträckning af en redan befintlig, så att äktenskapsförordet skulle kunna omfatta äfven *förvaltningen* af hustruns enskilda egendom. Grefve Sparre har föreställt sig att det icke skulle smaka bouden särdeles väl, om han vore inskränkt i dispositionen af hustruns egendom ända till den grad, att han ej kunde sälja en tunna säd utan hustruns samtycke. Jag medgifver, att sådant vore ganska obehagligt, men det lärer ej förekomma i andra fall, än der mannen visat sig vara drinkare eller slösare och förthy oduglig att förvalta egendomen, och då skulle ju användandet af den rättighet, hustrun genom äktenskapsförordet egde att främtaga mannen förvaltningen, vara fullt berättigad. Nu måste hustrun i dylika fall försöka få mannen ställd under förmynderskap, eller ock söka boskildnad, åtgärder, hvilka vanligen ej förr vidtagas, än då tvänget framstår att rädda sista spillrorna af förmögenheten, samt i hvarje fall äro förenade med besvär och omkostnader, och ej sällan med sådan tidsutdrägt, att det använda medlet blifver fruktlöst.

Förut har jag yrkat proposition på bifall till motionen, men på de skäl, föregående talare anført, afstår jag derifrån och anhåller i stället om återremiss.

Herr Faxe: Då jag deltagit i det slut, hvartill Utskottet kommit, anser jag mig böra redogöra för de skäl, som dervid ledt mig. De äro, att, då en lag stiftas, man bör tillse, att den medför åsyftad verkan. Motionären yttrar, att genom det af honom föreslagna lagstadgande kunde förebyggas de missförhållanden och olyckor, hvilka inom familjelifvet ofta uppstå, såsom en följd deraf, att mannen eger oinskränkt måls-

mansrätt öfver hustrun samt den egendom hon i boet infört, samt fäst sig hufvudsakligen dervid, att mannen åsamkar sig skulder, för hvilka hustrun får ansvara. Detta kan dock icke förekommas på annat sätt än genom förändring af 11 Kap. 3 § Giftermåls-balken, men Utskottet har af den nu väckta motionen ej kunnat hemta anledning att föreslå någon förändring i berörda lagrum, emedan det icke står i omedelbart sammanhang med det i motionen afsedda; och vid sådant förhållande skulle det hufvudsakliga syftmålet med det föreslagna lagstadgandet förfelas och lagen vara till föga gagn.

Jag anser mig derjemte böra fästa uppmärksamheten på ett miss-tag af någon bland dem, som yttrat sig för bifall till motionen. Man har åberopat vigten deraf, att genom förord kunde åt viss person öfverlemnas förvaltningen af hustruns enskilda egendom, men detta åsyftas icke genom motionen, utan är det, enligt förslaget, först om hustrun efter äktenskapets ingående önskar afstå från förvaltningen af egendomen, eller icke finnes dertill lämplig, som god man skall öfvertaga denna förvaltning, och detta ingalunda på grund af något stadgande i förordet, utan efter förordnande af domstol.

Herr Hasselrot: Med anledning af Herr Ekenmans yttrande att inom hans domsaga äktenskapsförord ofta förekommit, får jag tillkännagifva, att jag har en helt annan erfarenhet. Jag tror mig nemligen kunna sanningsenligt uppgifva, att under den tid af nära 10 år, jag innehafvt domsaga, icke mera än 4 äktenskapsförord i densamma bevakats, och anledningen härtill är helt enkelt den, att äktenskapsförord i allmänhet icke tjena till något. Detta känner en hvar, som handlagt tvister om boskildnad och makars skyldighet att deltaga i betalning af boets gäld; och efter min uppfattning skulle i de flesta fall förhållandet blifva enahanda med den nu föreslagna utvidgningen af rättigheten att göra förord. Så länge förhållandet emellan makarne är sådant det bör vara, lemnar nemligen hustrun säkerligen mannen rätt att förvalta så väl hennes som den gemensamma egendomen, och blir förhållandet brutet samt förtroendet försvinner, hinner mannen oftast att förstöra hustruns egendom, innan hon frantager honom förvaltningen af densamma.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Lag-Utskottets förevarande hemställan och dels återremiss deraf, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till densamma och sedermera proposition på återremiss deraf, hvilka båda propositioner med många ja och nej i blandning besvarades; hvarefter, och sedan proposition på bifall till merberörda hemställan förnyats, samt likaledes med många såväl ja som nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes och justerades följande voterings-proposition:

»Den som bifaller Lag-Utskottets å sidan 6 i Utlåtandet N:o 38 gjorda hemställan, i afseende å Herr Hiertas motion, angående ändring

i lagens stadganden rörande äktenskapsförord och mannens målmansrätt för hustrun, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, återremitterar Kammaren förevarande hemställan.»

Sedan voterings-propositionen blifvit anslagen, verkställdes omröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 31;

Nej — 42.

Utskottets i slutet af Utlåtandet gjorda hemställan.

Bifölls.

Föredrogs ånyo och bifölls Konstitutions-Utskottets den 27 och 28 sistlidne Februari bordlagda Utlåtande N:o 2, angående väckt motion om rättighet för de särskilda länens landsting att utse, jemte ledamöter, jemväl suppleanter till Riksdagens Första Kammare.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 27 och 28 sistlidne Februari bordlagda Utlåtande N:o 20, Bilagan Litt. A, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående upphörande af grundrättas utgående för valk- och stampverk.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag har visserligen i sjelfva saken icke något att erinra mot förevarande förslag, men i berättelsen om förhållandet med räntorna af valk- och stampverk förekommer dock en omständighet, som jag får anhålla, att någon af Stats-Utskottets ledamöter behagade förklara. Här säges nemligen att Hönjarum Dufvemölla stamps ränta, såsom Kronan behållen, blifvit genom Kongl. Kammar-kollegii skrifvelse den 5 Juni 1863 anordnad åt innehafvaren af länsmansbostället Hönjarum, och sålunda vore inbegripen i länsmannens lön. Det förefaller mig emellertid högst besynnerligt, att Kongl. Kammar-kollegium kunnat långt efter den tid, då Riksdagen beslutit, att alla de lägre landtstats-tjenstemännen förut tillagda, indelta räntor skulle till Kronan indragas, anordna dylik ränta åt en sådan tjänsteman. Att Kongl. Kammar-kollegium fortfarande anslår räntor af ifrågavarande beskaffenhet åt tjenstemän vid landsstaten, anser jag vara ett förhållande, hvarpå Stats-Utskottet bort fästa Riksdagens uppmärksamhet, ty det bör väl icke få på detta sätt fortgå.

Herr Fåhræus: Med anledning af den erinran, den föregående talaren gjort, anhåller jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att anordningen af räntor i vissa fall blott är en form. Då nemligen ränta är åsatt boställe och bostället är utarrenderadt, ingår räntan i sjelfva arrendesumman, men icke desto mindre förekommer den i räkenskaperna under anordningstitel. Då Herr Grefven icke gjort någon erinran mot sjelfva hemställan, har jag icke något vidare att andraga.

Grefve Mörner: Med anledning af hvad Herr Fähræus genmält tillåter jag mig erinra derom, att Stats-Utskottets Utlåtande visar, att räntan varit i jordeböckerna upptagen, såsom Kronan behållen, och således icke kunnat vara den ifrågavarande tjänstemannen såsom löneförmån tillerkänd. Den utgår, enligt Betänkandet, i sammanhang med räntan af Dufvemöllas mjölkvarn, men, då det boställe, som länsmanen innehar, heter Hönjarum, kan den således icke stå i sammanhang med bostället. Det är endast härpå, jag velat fästa uppmärksamheten.

Herr Fähræus: Till hvad jag förut yttrat anhåller jag att få tillägga, att, om också Kammar-kollegium förfarit origtigt i det fall, att ifrågavarande ränta varit Kronan behållen, det icke tillkommit Stats-Utskottet att i detta afseende söka göra rättelse. Sådan hade bort ske på annan väg, nemligen genom revisorer eller Kammar-rätten. Jag kan dock icke frångå den åsigtten, att rätta förfarandet hade varit, att räntan blifvit upptagen under anordningstitel.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, biföll Kammaren Stats-Utskottets ifrågavarande Utlåtande.

Föredrogos ånyo och biföllos Stats-Utskottets den 27 och 28 sistlidne Februari bordlagda Utlåtanden:

N:o 20, Bil. Litt. B., i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga Proposition om nedsättning i räntan för Trysunda fiske;

N:o 20, Bil. Litt. C., i anledning af väckta motioner, dels om upphörande af alla på jordfastighet lagda skatter och onera, dels angående grundräntornas kapitalisering och inlösen, m. m.;

N:o 20, Bil. Litt. D., i anledning af väckt motion om befrielse från erläggande af tionde för tillverkning af metaller, med undantag af tackjern inom bergslag; samt

N:o 20, Bil. Litt. E., i anledning af väckta motioner, angående dels upphörande af inrikes fyr- och båkafgifter, dels lindring uti såväl dessa som flera andra umgälder af sjöfarande.

Föredrogos ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 27 och 28 sistlidne Februari bordlagda Utlåtande N:o 20, angående beräkningen af Statsverkets inkomster,

Härvid förekom först:

Utskottets hemställan å sidan 2, angående förslagspriset å Kronans spannmål.

Bifölles.

1:sta punkten, ordinarie räntan; 2:dra punkten, Tiondespannmålen; och 3:dje punkten, Tiondespannmålslösen efter bestämda priser.

Utskottets beräkningsförslag godkändes.

4:de punkten, Arrendemedel af kungsgårdar och andra kronolägenheter.

Grefve Mörner, Carl Göran: Uti denna punkt hafva arrendefgifterna för åtskilliga, under åren 1865 och 1866 till Statsverket indragna landsstats-boställen beräknats. Det skulle vara upplysande att få veta, huruvida deribland äfven äro upptagna arrendebeloppen för sådana utarrenderade landsstats-boställen, som, i följd af Kammar-kollegii införselsrelutioner för bytesfordringar, blifvit Kronan afhända och åt enskilde personer upplåtna. Om detta belopp figurerar med i denna punkt, anser jag antalet kubikfot vara för högt upptaget. Jag får anhålla, att någon af Stats-Utskottets ledamöter äfven härom torde lemna upplysning.

Herr Fåhræus: Af de handlingar, Stats-Utskottet haft att tillgå, har icke kunnat utrönas, att afgifterna för så beskaffade utarrenderade lägenheter, som dem Grefve Mörner åsyftat, varit beräknade bland arrendemedlen.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, blef Utskottets ifrågavarande förslag af Kammaren godkänt.

5:te punkten, silfvertionde, myntarelön och slagskatt; 6:te punkten, kopparräntan; 7:de punkten, tiondetackjernet; 8:de punkten, svatvelbruks-tionden; 9:de punkten, mantalspenningarne; 10:de punkten, bötesmedlen; 11:te punkten, kavalleriregementenas hästvakansspanmål; 12:te punkten, tillfälliga rotevakansafgifter; 13:de punkten, vakansafgifter af nyroterad jord; 14:de punkten, rotevakansafgift af utsockne fräsehemman i Halland; 15:de punkten, trosspassevolansafgiften; 16:de punkten, båtsmansvakansafgiften; 17:de punkten, kontrollstämpelmedel; 18:de punkten, båk- och lotsmedel; 19:de punkten, observationsmedel; 20:de punkten, extra medel och uppbörder; samt 21:sta punkten, intressemedel.

Utskottets i alla dessa punkter föreslagna beräkningar blefvo af Kammaren godkända.

Utskottets hemställan å sidan 12, i fråga om den jemkning i inkomstberäkningen, som vid Riksstatens uppgörande kunde finnas nödig.

Bifölls.

Utskottets slutliga yttrande, angående de extraordinarie inkomsterna, totalbeloppet af samtliga statsinkomsterna samt skilnaden dem emellan och de vid sista riksdagen beräknade.

Lades till handlingarne.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 27 och 28 sistlidne Februari bordlagda Utlåtande N:o 21, i anledning af väckt motion om utbyte af stämpelpapper.

Friherre af Ugglas: Huru obetydlig förevarande fråga än må förefalla, tillåter jag dock att fästa Kammarens uppmärksamhet på densamma. Här förekommer nemligen att en länsman, som tillika varit försäljare af stämpelpapper, vid 1858 års slut innehafvt kartor af bankomynts valör till belopp af 64 R:dr 18 skilling. Genom en Kongl. Kungörelse den 4 Februari 1859 föreskrefs, att dylikt stämpelpapper skulle innan slutet af samma år utbytas mot gångbart stämpelpapper af riksmynnts valör, vid äfventyr att eljest all fråga om dylikt utbyte förfölle, men den ifrågavarande länsmanen förbisåg, såsom det uppgifvits till följd af sjuklighet, detta stadgande och nödgades derföre vid sin karteredovisning inbetala kontant nämnda belopp, 68 R:dr 18 sk. Nu har en motionär i Andra Kammaran föreslagit, att han skulle få utbyta dessa gamla kartor mot nya gällande sådana, men Stats-Utskottet har afstyrkt bifall härtill. För min del kan jag dock icke finna annat, än att om förhållandena äro sådana, som motionen angifver, motionärens hemställan är särdeles billig, enär det ej torde vara Staten värdigt, att utkräfva betalning för något, som i följd af förändrade omständigheter förlorat allt värde, och för öfrigt Staten ej lider någon förlust, då kartorna endast utbytas mot nya. Vid hvarje riksdag hafva förekommit motioner, att Staten måtte inlösa gamla, numera icke gällande riksgälds-sedlar, och mig veterligen har Representationen aldrig dertill vägrat sitt bifall. Då det emellertid torde vara skäl, att Utskottet åt frågan egnade en närmare utredning, vill jag ej nu yrka bifall till motionen, utan anhåller endast att Betänkandet måtte varda till Utskottet återremitteradt.

Herr Hallenborg: Då Kammaran med stor högsinhet afskrifvit såväl Löjtnant Törngrens som förre Lokomotivföraren Riex' skulder till Statsverket, torde det vara konsekvent att bevilja äfven denna eftergift, och instämmer jag derföre med Friherre af Ugglas.

Grefve Wachtmeister, Hans: Det är möjligt att Utskottet varit något strängt i detta fall, helst i händelse den ifrågavarande länsmanen verkligen varit af sjukdom förhindrad att taga kännedom om 1859 års kungörelse. Då emellertid dels Utskottet fann besynnerligt, att ersättningsanspråken först framstälts efter 8 år, dels frågan ej varit tillräckligt utredd, ansåg sig Utskottet af rädsla för prejudikatet, ej kunna bifalla motionen. För min del vill jag dock ej motsätta mig Friherre af Ugglas' förslag.

Herr Fåhræus: Om man ansåge det vara en erforderlig gärd af billighet att godtgöra den ifrågavarande länsmanen för det belopp, han innehar i numera odugliga kartor, fruktar jag, att man inginge på en bana, hvars följder kunde blifva vådliga. Just den omständighet, att personen är en länsman, har för mig och för de fleste, som handlagt detta ärende, utgjort ett ytterligare skäl att ej bevilja den sökta eftergiften, emedan en tjänsteman borde veta att iakttaga preskriptionsförfattningen. I öfrigt har det af en föregående talare omnämnda förhållande, att ersättningsanspråket framkommit så sent, väckt misstanke, att möjligen de ifrågavarande kartorna ej varit länsmannens egna, utan af

honom hopsamlade från flera håll. Bifalles nu motionen, skulle det kunna blifva en affär att till nästa riksdag samla gamla, odugliga kartor, för att då få dem af Riksdagen inlösta. Jag kan ej inse, hvartill det skulle tjena, att i en förordning stadga någon viss preskriptionstid, såvida denna ej tillämpas. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Friherre af Ugglas: Herr Fähræus har anfört att ett bifall till motionen skulle blifva ett vådligt prejudikat, enär man i så fall till nästa riksdag kunde förvänta flera anspråk af samma art, som det ifrågasvarande. För min del får jag förklara, att, i händelse gamla kartor finnas kvar, jag anser det vara Staten värdigt att inlösa desamma, fastän preskriptionstiden är förliden, i likhet med hvad alltid skett vid fråga om inlösen af gamla riksgäldssedlar. Hvad särskildt angår den ifrågasvarande karteförsäljningsmannen, så — ehuru jag ej specielt känner förhållandet med de i motionen omnämnda kartor — tror jag mig, med den kännedom jag eger om hans person, kunna försäkra, att han på dessa kartor, såsom man här antydt, ej sökt göra någon affär. Jag anhåller fortfarande om återremiss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande Utlåtande och dels återremiss deraf, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utlåtandet, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogos ånyo och biföllos Stats-Utskottets den 27 och 28 sistlidne Februari bordlagda Utlåtanden:

N:o 22, i anledning af väckt motion om beviljande af skattefrihet under viss tid för Edsbackens och Rishällans nybygges-innehafvare;

N:o 23, i anledning af väckt motion, angående en del lediga båtsmansnummers bibehållande såsom vakanta och vakansafgifternas reserverande till en krigsfond; och

N:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om tillåtelse för Göteborgs stad att få inlösa eganderätten till kronosäteriet ett mantal Sannegården i Lundby socken och Östra Hisings härad af Göteborgs och Bohus län.

Föredrogos ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 27 och 28 sistlidne Februari bordlagda Utlåtande N:o 25, i anledning af väckta motioner om eftergift af Kronans rätt till danaarf efter tvänne personer.

1:sta och 2:dra punkterna.

Utskottets hemställanden biföllos.

3:dje punkten.

Herr Nisser: Jag betviflar ingalunda, att Stats-Utskottet haft goda, formela skäl för sin hemställan, men jag anhåller dock få fästa Kammarens uppmärksamhet på de särskilda förhållanden, som i detta fall förekomma. Det ifrågavarande danaarfvet har fallit inom en af Dalarnes fattigaste socknar, med stor folkmängd, men ringa förmåga att bidraga till folkundervisningen. Omständigheterna äro verkligen så ömmande, att det vore särdeles önskligt om Riksdagen ville öfverlåta arfvet på församlingen, och hemställer jag derföre, att Kammaren ville afstå berörda danaarf. Då jag likväl, i likhet med Utskottet, finner olämpligt, att medlen tagas i anspråk för befrämjandet af presterliga bildningen för studerande, särskildt från en viss församling, anser jag att motionärens förslag i denna del ej bör bifallas, utan således medlen anslås ensamt till folkundervisningens befrämjande inom Rättviks och Boda församlingar.

Grefve Mörner, Carl Göran: Mig synes det ej lämpligt, att Staten skulle anvisa medel till bildande af stipendii-inrättningar, utan att dessa inrättningar böra vara föremål för den enskilda välgörenheten, och särskildt synes det mig origtigt om dylikt anslag skulle beviljas en enda kommun, under det alla öfriga äro i saknad deraf. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Lagercrantz: Med anledning af förevarande fråga anser jag mig böra meddela Kammaren den upplysning, att i dessa dagar har till Kongl. Maj:t i Finans-departementet inkommit ansökan från tvänne systrar Bäck, att utbekomma danaarfvet efter Lovisa Skultin, till hvilken de visat sig stå i skyldskap, ehuru endast på grund af oäkta börd.

Herr Beckman: Efter de upplysningar, Statsrådet Lagercrantz lemnat, synes det icke vara skäl att bifalla den ifrågavarande motionen, men jag får dock fästa uppmärksamheten derpå, att med den synes vara enahanda förhållande som med den af Herr Beronius väckta, i detta Betänkande omhandlade motion, hvilken blifvit af Stats-Utskottet tillstyrkt. Då man vet, att tillgången på prester inom de ifrågavarande församlingarne för det närvarande är otillräcklig, synes mig motionärens förslag vara så behjertansvärdt, att det icke bort framkalla ett afslag, och detta så mycket mindre, som det måste antagas uttrycka en ingalunda föraktlig ifver för den vigtigaste delen af samhällets bildning. Jag skulle helst hafva yrkat bifall till motionen, men med anledning af de upplysningar, som lemnats, torde det vara lämpligast att återrenitera densamma.

Herr Fåhræus: Jag torde icke behöfva erinra derom, att vid föregående riksdagar så talrika framställningar om afstående af danaarf till kommuner eller andra inrättningar gjorts, att det befunnits vara alldeles nödvändigt att stadga vissa grunder för tillstyrkande af sådana, för att icke sättas i nödvändighet att bifalla alla, i hvilket fall hela lagen om danaarf skulle anses de facto upphäfd. De grunder, som i detta

afseende inom Stats-Utskottet gjort sig gällande, hafva varit, att så beskaffade arf icke böra afstås till förmån för sådana enskilda anstalter, som det åligger kommunerna sjelfva att bilda, och icke heller till sådana ändamål, för hvilka Staten gifvit särskilda anslag. I detta fall är förslaget, att ett danaarf skulle afstås till förmån för de studerande inom Rättviks och Boda församlingar, och det är således fråga om folkskolan, ty någon annan skolinrättning lärer väl icke finnas inom nämnda församlingar, eller ock om presters bildning i allmänhet, hvartill finnas särskilda anslag. Om, på sätt den siste talaren föreslagit, punkten återremitterades, på det att Utskottet måtte taga i förnyadt öfvervägande, huruvida icke arvet borde anslås till det sednare ändamålet, eller presters bildning, kan jag icke förstå, huru det skulle kunna blifva möjligt, att vid afståendet af arvet kunna vinna några garantier för, att det blefve användt till det afsedda ändamålet; hvarken skofrådet eller kyrkorådet lärer väl kunna förutse, hvilka ynglingar ämna sig att det presterliga kallet. Jag tror det derföre icke vara skäl att återremittera punkten, utan anhåller om bifall till densamma.

Herr Schartau: Jag är visserligen icke den, som alltför strängt håller på sådant gods som danaarf, men det förefaller mig som om Stats-Utskottet gifvit goda skäl för sin hemställan. Då dessutom en aktad ledamot af Konungens Råd lemnat upplysningar, som förtjena att läggas i vågskålen, och det ju kan hända att Kongl. Maj:t framdeles finner sig föranlåten att inkomma med förslag i ämnet, anser jag det vara bäst att i frågans nuvarande skick bifalla Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, förmälte Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets hemställan i förevarande punkt, dels af Herr Nisser, att Kammaren, med afslag å samma hemställan, skulle för sin del besluta, att Riksdagen afstår Kronans rätt till berörda danaarfsmedel till förmån för Rättviks och Boda församlingar, för att deraf bilda en stipendiufond, hvaraf årliga räntan skulle tilldelas fattige studerande från församlingarne; och dels slutligen af Herr Beckman, att merberörda hemställan måtte till Utskottet återförvisas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Stats-Utskottets ifrågavarande hemställan och, då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs ånyo och bifölls Bevillnings-Utskottets den 27 och 28 sistlidne Februari bordlagda Betänkande N:o 6, i anledning af en utaf Herr Jöns Pährsson väckt motion, angående skärpt ansvar för oloflig varuförsel.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 28 sistlidne Februari bordlagda Utlåtanden:

N:o 26, angående Riksgälds-kontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af sednaste riksdag; och

N:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående statsbidrag till anläggande af väg invid Råncelf emellan allmänna kustlandsvägen samt Degersels Öfverstby.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 6 Mars 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 4 protokolls-utdrag för den 2 dennes och protokollet för den 30 sistlidne Januari.

Upplästes ett af Friherre Fleetwood ingifvit Memorial af följande lydelse:

Såsom varande Förmyndare för min aflidne broders omyndige barn samt den deraf följande bouppteckning m. m., som före slutet af Mars månad skall vara upprättad, får jag hos Första Kammaren vördsamt anhålla, om tre veckors permission, räknad från den 15:de dennes.

Till denna anhållan lemnade Kammaren, uppå gjord proposition, sitt bifall.

Herr Hasselrot: Jag får hos Kammaren anhålla om tre veckors permission, räknad från den 9 i denna månad.

Jemväl denna begäran bifölls.

Friherre Staël von Holstein: Jag får anhålla om permission från den 12 dennes till månadens slut.

Bifölls.

Grefve Wachtmeister, Axel Knut: För att vårda länets och enskilda angelägenheter, får jag utbedja mig tre veckors permission, räknad från den 8 i denna månad.

Bifölls.